

Další rozšiřování EU

Problémy a perspektivy

Vladimír Bartovic
Institut pro evropskou politiku
EUROPEUM
2008

Politika rozšiřování - Kodaňská kritéria

– Politická:

- Institucionální stabilita
- Demokracie a právní stát
- Dodržování lidských práv a respektování menšin

– Ekonomická

- Fungující tržní hospodářství
- Schopnost odolat konkurenčním tlakům na vnitřním trhu EU

– Kritérium Acquis

Politika rozšiřování – přístupový rámec

- Hodnotící zprávy
- Asociační smlouva – Evropská dohoda
- Žádost o členství
- Kandidátský status
- Screening
- Zahájení vyjednávání
- Přístupová smlouva
- Ratifikace, přistoupení

Problémy dalšího rozšíření geografické limity

- Jižní hranice rozšíření – definována (Středozemní moře)
- Maroko – přihláška 1987 – odmítnuto s poukazem na čl. 49 Smlouvy o EU
- Západní hranice – Atlantický oceán (Island?)
- Problém – východní hranice – kde končí Evropa (Kypr?)
- Sarkozy – vysoká reflexní skupina

Současné perspektivy rozšíření

- Dokončení poslední vlny rozšíření: Bulharsko a Rumunsko
- Země, které zahájily přístupová jednání: Chorvatsko a Turecko
- Země s kandidátským statusem bez zahájení rozhovorů: Makedonie
- Země, které jsou politicky považovány za perspektivní členy – země západního Balkánu (Bosna a Hercegovina, Srbsko, Černá Hora, Albánie, Kosovo)
- Země bez statutu – Ukrajina, Moldávie, kavkazské státy, Bělorusko, Rusko....?

Poslední vlna rozšíření: Bulharsko a Rumunsko

- Lucemburská (březen 1998) a helsinská skupina (únor 2000)
- helsinská skupina – přístupová jednání – princip regaty
- Uzavřeny v prosinci 2002 respektive v létě 2004
- Přístupové smlouvy podepsány v dubnu 2003, respektive v dubnu 2005
- Vstup 1.5.2004 respektive 1.1.2007

Poslední vlna rozšíření: Bulharsko a Rumunsko

- Přístupová jednání přísnější než v případě EU-10
- Odkládací klauzule (odložení vstupu o rok – rozdílné rozhodování v případě Bulharska a Rumunska)
- Všeobecná salvatorní klauzule: možnost suspendování acquis v oblasti vnitřního trhu v případě negativního dopadu na ekonomiku BG a RO nebo EU

Chorvatsko

- Žádost o členství v EU podána 21. února 2003
- Přístupové rozhovory měly být zahájeny už v březnu 2005
- Podmínka: úplná spolupráce s ICTY
- Nevydán generál A. Gotovina – negativní posudek hlavní prokurátorky ICTY C. del Ponte
- Rada EU- rozhodla o nezahájení rozhovorů
- Nejsilnější opozice – Rakousko, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko
- Důvod: dvojité standardy v posuzování kandidátů, negativní vliv na další země západního Balkánu

Chorvatsko

- Rozhovory zahájeny 3. října 2005
- Otevřeno 20 ze 35 kapitol, 2 kapitoly předběžně uzavřeny
- Ekonomické hodnocení OK – kromě restrukturalizace těžkého průmyslu, v politické oblasti určité problémy – soudní reforma a reforma veřejné správy, práva menšin, návrat uprchlíků

Chorvatsko

- Pohraniční spory se Slovinskem, spor o Ekologickou a ochrannou rybolovnou zónu (vznikla 1.1.2008 – od 15.3.2008 neplatí pro členy EU)
- Ukončení jednání během švédského předsednictví, nejbližší možné datum vstupu 1.1.2011
- Problémy:
 - Lisabonská smlouva
 - Podpora vstupu kolem 30% (v roce 2004 – 70%)

Země západního Balkánu

- Soluňský summit EU 2003: uznána perspektiva zemí západního Balkánu pro vstup do EU
- Společné problémy: nacionalismus, politická nestabilita, korupce, organizovaný zločin, nereformované soudnictví, státní správa, nízká ekonomická úroveň, nízké investice
- Dodatečná kritéria vstupu:
 - Plná spolupráce s ICTY
 - Regionální spolupráce – Stability Pact (†2008) Rada pro regionální spolupráci, CEFTA
 - Dobré sousedské vztahy

Země západního Balkánu

- Stabilizační a asociační proces – podepsány Stabilizační a asociační smlouvy:
 - Makedonie, Chorvatsko 2001
 - Albánie 2006
 - Černá Hora 2007
 - Srbsko, Bosna a Hercegovina 2008
- Visa facilitation (zjednodušení vízového procesu)
- Dialog o zrušení vízové povinnosti – cestovní mapa

Makedonie

- Stabilizační a asociační dohoda (SAA) podepsána 2001
- přihláška do EU – duben 2004
- Říjen 2005 – pozitivní zpráva Evropské komise;
Prosinec 2005 – kandidátský status
- Dva roky vnitřních problémů a stagnace
přístupového procesu, kritické hodnotící zprávy
- Konec roku 2007 - vyřešení hlavních problémů, ale
2008 problematické volby
- přístupová jednání by mohla být zahájena v roce
2009 během švédského předsednictví

Země západního Balkánu

- Bosna a Hercegovina
 - prakticky mezinárodní protektorát;
 - Nový OHR – Miroslav Lajčák
 - Zdlouhavá jednání o SAA – problém zejména s policejní reformou
- Srbsko
 - Kosovo
 - problém spolupráce s ICTY (Goran Hadžić, Ratko Mladić)
 - SAA bude ratifikovaná až po nalezení Mladiće
 - Prezidentské a parlamentní volby - nová srbská vláda (červenec 2008)
 - silně proevropsky orientovaná
- Černá Hora
 - 21/5/2006 referendum o nezávislosti
 - 3/6/2006 nezávislost Černé Hory
 - Nová pro-evropská ústava
- Albánie
 - Dlouho téměř nic nedělala, v roce 2007 se začala mobilizovat
 - Extrémně nízká podpora ze strany obyvatel EU

Turecko

- Ankarská smlouva – 1964
- 1987: žádost o členství v Evropské unii
- 1996: celní unie s EU
- 1999 (Helsinky): status kandidátské země
- 2002 (Kodaň): rozhodnutí Evropské rady, že pokud v roce 2004 ER zhodnotí pozitivně přípravy Turecka, přístupové rozhovory budou zahájeny bez zbytečného odkladu
- Přístupové rozhovory zahájeny 3. října 2005

Politická dynamika v Turecku

- 2007: předčasné volby - opětovné vítězství strany Spravedlnosti a rozvoje (AKP) – umírnění islamisté – Recep Tayyip Erdogan (47%)
- Prezidentem zvolen Abdullah Güll – bez reakce armády
- Reakce sekulárních kruhů: žaloba na zákaz AKP
- Ústavní soud těsným poměrem (6:5) žalobu zamítl, ale finanční postih AKP
- Republikánská lidová strana v současnosti neposkytuje „evropskou alternativu“

Reformní proces

- Od října 2001 soubor 8 reformních balíčků: civilní kontrola armády, minoritní a kulturní práva, zákaz mučení, reforma justice, ochrana základních práv, zákaz trestu smrti atd.
- Zavedení vysílání v kurdštině v televizi a rozhlase a povolení kurdských škol
- Po posledních volbách se vládě vyčítá zpomalení reformního úsilí – co je příčinou?
- **PROBLÉMY:** § 301, křesťané, šátky, arménská genocida, severní Irák, klesající podpora

Negociační rámec a pravděpodobný scénář

- Rozhovory budou trvat velmi dlouho, mnohem déle než v případě EU-10, očekávání 10 – 15 let
- Větší počet kapitol: 35
- Rozhovory s „otevřeným koncem“ – není jasné, zda povedou k plnému členství
- Možnost suspendování negociací při závažném porušování lidských práv ze strany Turecka
- Smlouva o přistoupení bude obsahovat dlouhá přechodná období, trvalé výjimky a salvatorní ustanovení

Pravděpodobný scénář rozhovorů II.

- Největší problém současné doby: rozšíření tzv. Ankerského protokolu o celní unii mezi EU a Tureckem o NČZ (resp. Kypr) – suspendování jednání v 8 kapitolách týkajících se vnitřního trhu
- Rozhovory suspendovány v celkem 8 kapitolách, 1 kapitola předběžně uzavřena, 3 otevřeny v březnu a červnu 2007 (průmyslová politika, statistika a finanční kontrola), 2 v červnu 2008 (právo společností a právo duševního vlastnictví)
- Průměrně otevřeny pouze cca 2 kapitoly za předsednictví (za českého se očekávají 4)
- Kapitola hospodářská a měnová unie neotevřena na nátlak Francie

Pravděpodobný scénář rozhovorů III.

- Smlouva o přistoupení – povinné referendum ve Francii, pravděpodobně v Rakousku, možná i jinde???
- Upadající podpora veřejného mínění v Turecku
- I přes možné úspěšné dokončení rozhovorů pravděpodobně problémy s ratifikací

Úskalí členství Turecka I.

Hlavní otázky:

- Leží Turecko v Evropě? (A kde jsou vůbec hranice Evropy)
- Je možné přijmout převážně muslimskou zemi do EU?
- Je Turecko pro EU příliš veliké?
- Je Turecko pro EU příliš chudé?

Úskalí členství Turecka v EU II.

- Kulturní argumenty:
- Turecko nemůže přistoupit, jelikož je převážně muslimské
- Je křesťanství definujícím momentem evropské identity?
- Může EU prohlašovat, že se zakládá na křesťanských hodnotách?

Pozice zemí EU

- Řecko : v posledních letech velmi dobré vztahy
- Francie: problémy s debátou o Ústavní smlouvě, penalizace arménské genocidy
- Německo: SPD podporuje x CDU-CSU preferuje privilegované partnerství
- Rakousko: nejskeptičtější veřejné mínění

Pozice zemí EU

- Spojené království: silně podporuje: potenciálně přínos pro SZBP, silně atlanticistní, ekonomické důvody
- Polsko: všeobecně silná podpora rozšíření; ukrajinská karta, historické důvody, církev se nestaví proti, kladně naladěné veřejné mínění
- Komise: ne tak vstřícný přístup jako u dalších zemí

Přistoupení Turecka: veřejné mínění

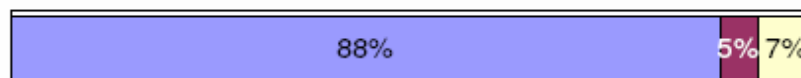
- Nejvstřícnější přístup: Polsko (54% pro), Slovinsko (53% pro), Maďarsko (51% pro), Portugalsko (43% pro)
- Nejrezervovanější Rakousko (80% proti), Německo (74% proti), Francie (71% proti)
- Obecně vyšší podpora v NČS (48%) než v EU-15 (32%)

Veřejné mínění o vstupu Turecka - ČR

■ souhlasí ■ nesouhlasí ■ neví

Názory na členství Turecka v EU (průzkum v ČR)

Pokud bude Turecko chtít přistoupit k EU v horizontu 10 let, bude muset systematicky respektovat lidská práva

Pokud bude Turecko chtít přistoupit k EU v horizontu 10 let, bude muset výrazně zlepšit stav své ekonomiky

Přistoupením Turecka k EU by se riskovalo nárůst imigrace do rozvinutějších zemí EU

Z geografického hlediska Turecko částečně patří do Evropy

Kulturní rozdíly mezi Tureckem a EU jsou příliš významné, než aby mohlo dojít k přistoupení Turecka k EU

Z historického hlediska Turecko částečně patří do Evropy

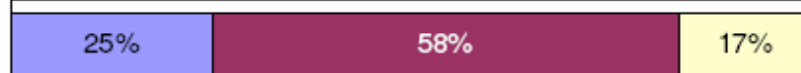
Přistoupení Turecka k EU by přispělo k vzájemnému pochopení evropských a muslimských hodnot

Přistoupení Turecka k EU by posílilo bezpečnost v tomto regionu

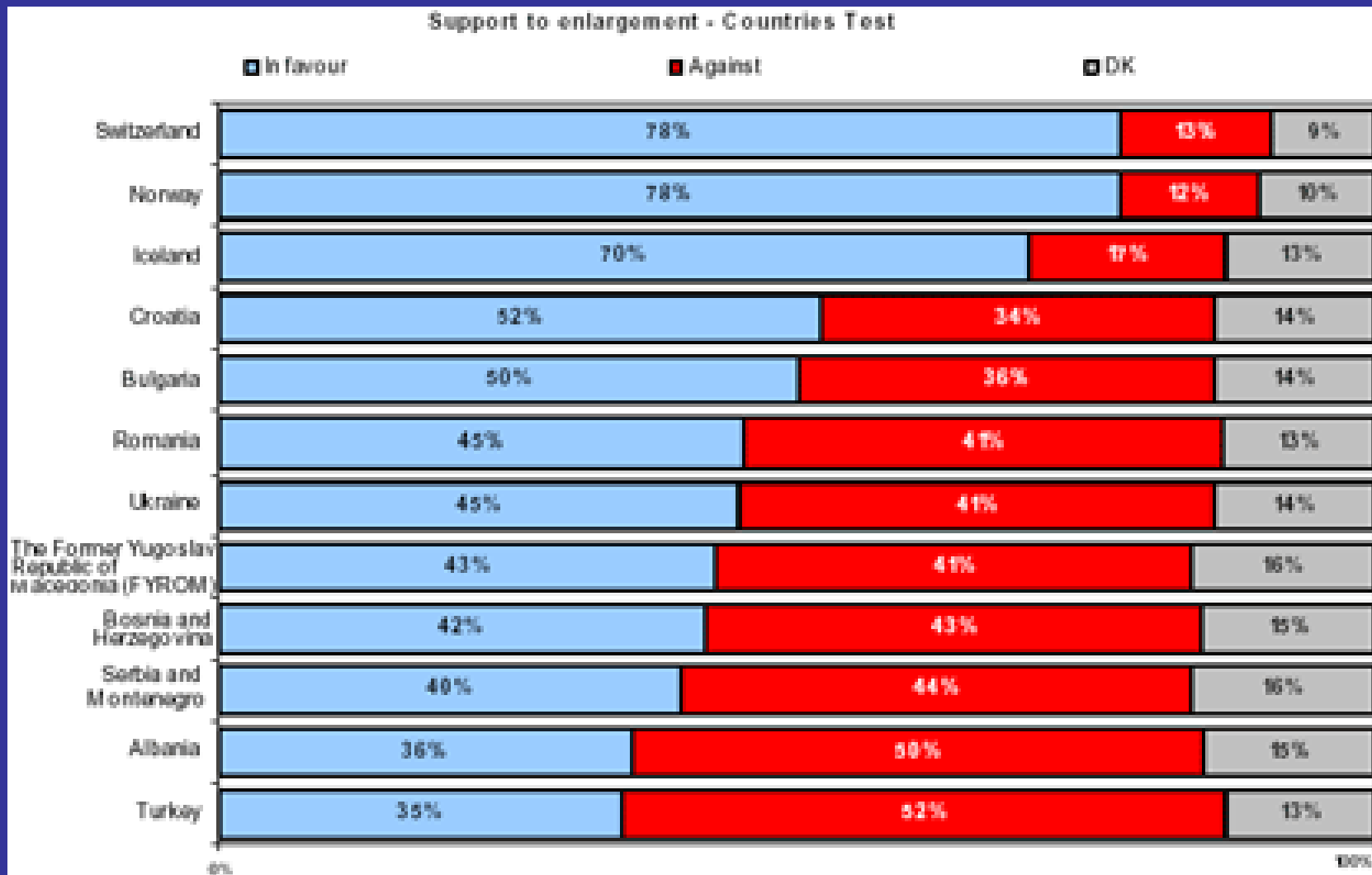

Přistoupení Turecka k EU by přispělo k omlazení stárnoucí evropské populace

- Zdroj: Eurobarometr 63. Národní zpráva za ČR.

Podpora dalšího rozšíření EU

- Zdroj: Eurobarometr 63.4

Únia známkuje Balkán a Turecko

Podľa Európskej komisie majú všetky krajiny problémy s korupciou, organizovaným zločinom a slabým súdnictvom. Najväčší pokrok urobilo Chorvátsko, ktoré by do EÚ mohlo vstúpiť v roku 2011. Najviac sú vstupu vzdialené Bosna a Kosovo.

■ kandidáti na vstup ■ členské štáty EÚ ■ potenciálni kandidáti

Chorvátsko
4,5 mil. obyvateľov
kandidát (uzavrelo 4 z 35 negociačných kapitol)
✓ dynamicky postupuje v plnení všetkých kritérií
✗ čaká ho reštrukturalizácia lodeníc a oceliarní

Srbsko
8,1 mil. obyvateľov
potenciálny kandidát
✓ do Haagu vydalo Radovana Karadžiča
✗ vzťah k únii poznačila nespokojnosť s nezávislosťou Kosova

Bosna a Hercegovina
4,6 mil. obyvateľov
potenciálny kandidát
✓ v júni podpísala Stabilizačnú a asociačnú dohodu
✗ chýba kompromis na ďalších reformách

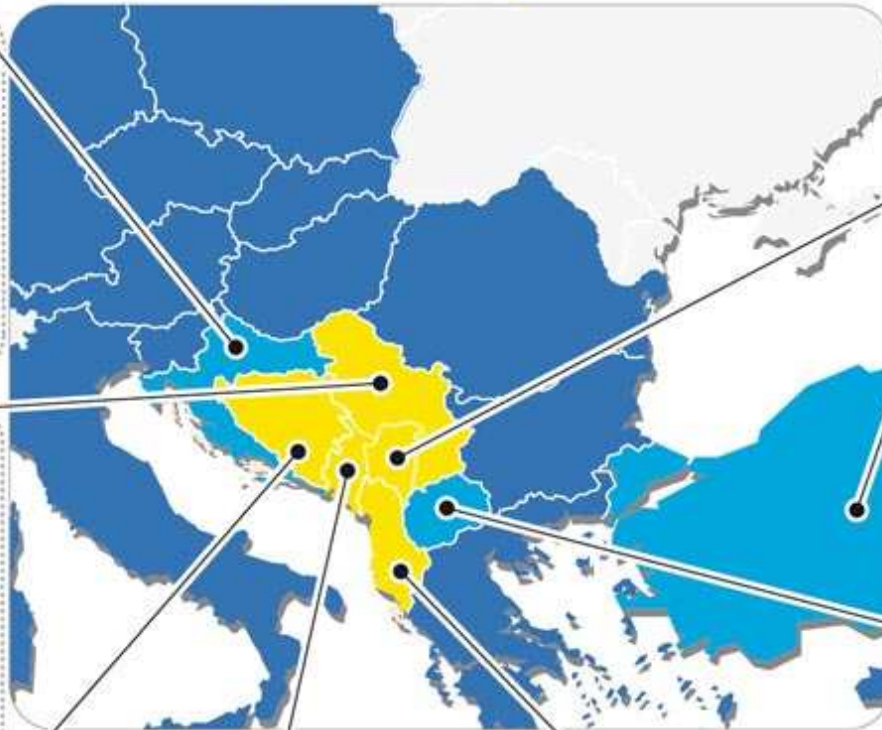
Čierna Hora
670 tis. obyvateľov
potenciálny kandidát
✓ pokročila v ochrane práv menšín
✗ úradníci sú nepripravení na európsku agendu

Albánsko
3,6 mil. obyvateľov
potenciálny kandidát
✓ prispôbuje zákony európskym štandardom
✗ chýba dialóg medzi politickými stranami

Kosovo
2,1 mil. obyvateľov
potenciálny kandidát
✓ nová ústava zaručuje menšinové práva
✗ potrebuje zintenzívniť dialóg s menšinami

Turecko
72 mil. obyvateľov
kandidát (tempo rokovaní je pomalé)
✓ prispelo k stabilite na Kaukaze
✗ politické reformy sa spomalili

Macedónsko
2 mil. obyvateľov
kandidát (prístupové rokovania sa ešte nezačali)
✓ plní kritériá pre uvoľnenie vízového režimu
✗ júnové parlamentné voľby sprevádzalo násilie

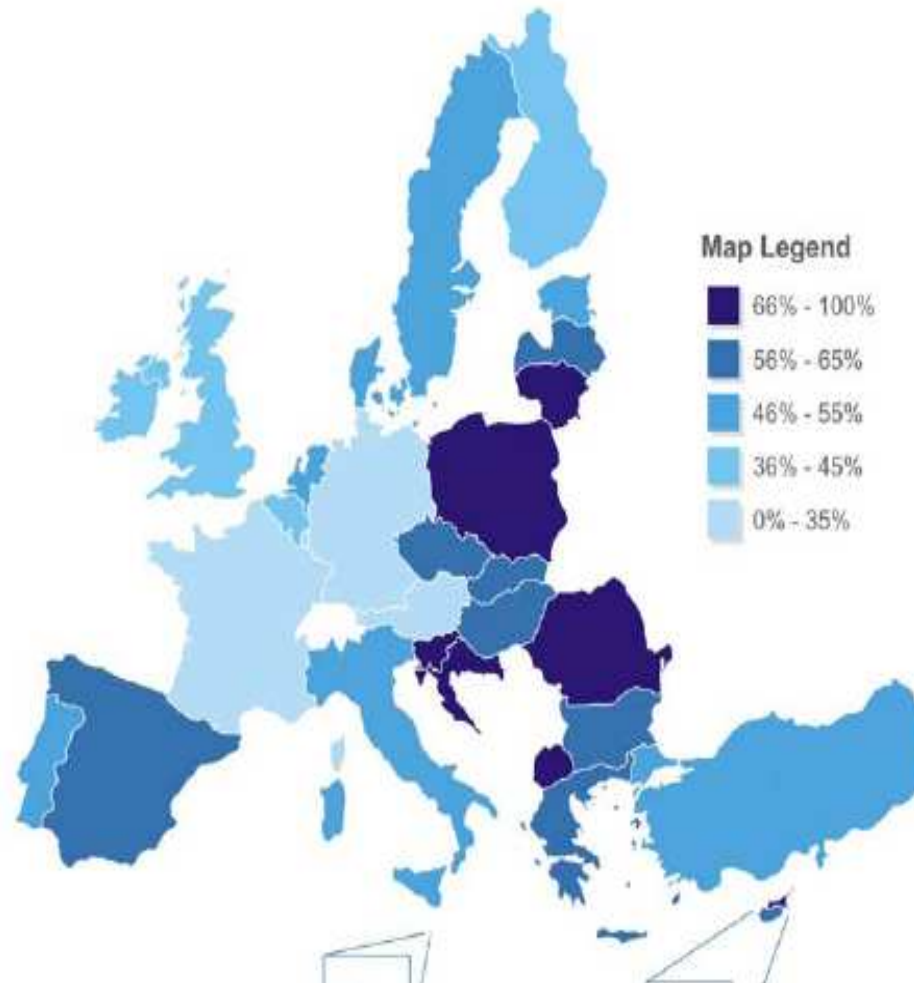

	PL	76%
	LT	68%
	SI	67%
	RO	67%
	ES	65%
	CY*	65%
	CZ	64%
	HU	64%
	MT	62%
	SK	59%
	BG	58%
	EL	56%
	LV	56%
	EE	55%
	SE	52%
	DK	51%
	PT	51%
	NL	50%
	EU 27	49%
	IT	48%
	BE	44%
	IE	42%
	UK	41%
	FI	39%
	DE	34%
	FR	32%
	AT	28%
	LU	25%
	MK	94%

Question: QA27.4 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.

Option: Further enlargement of the EU to include other countries in future years

Answers: For

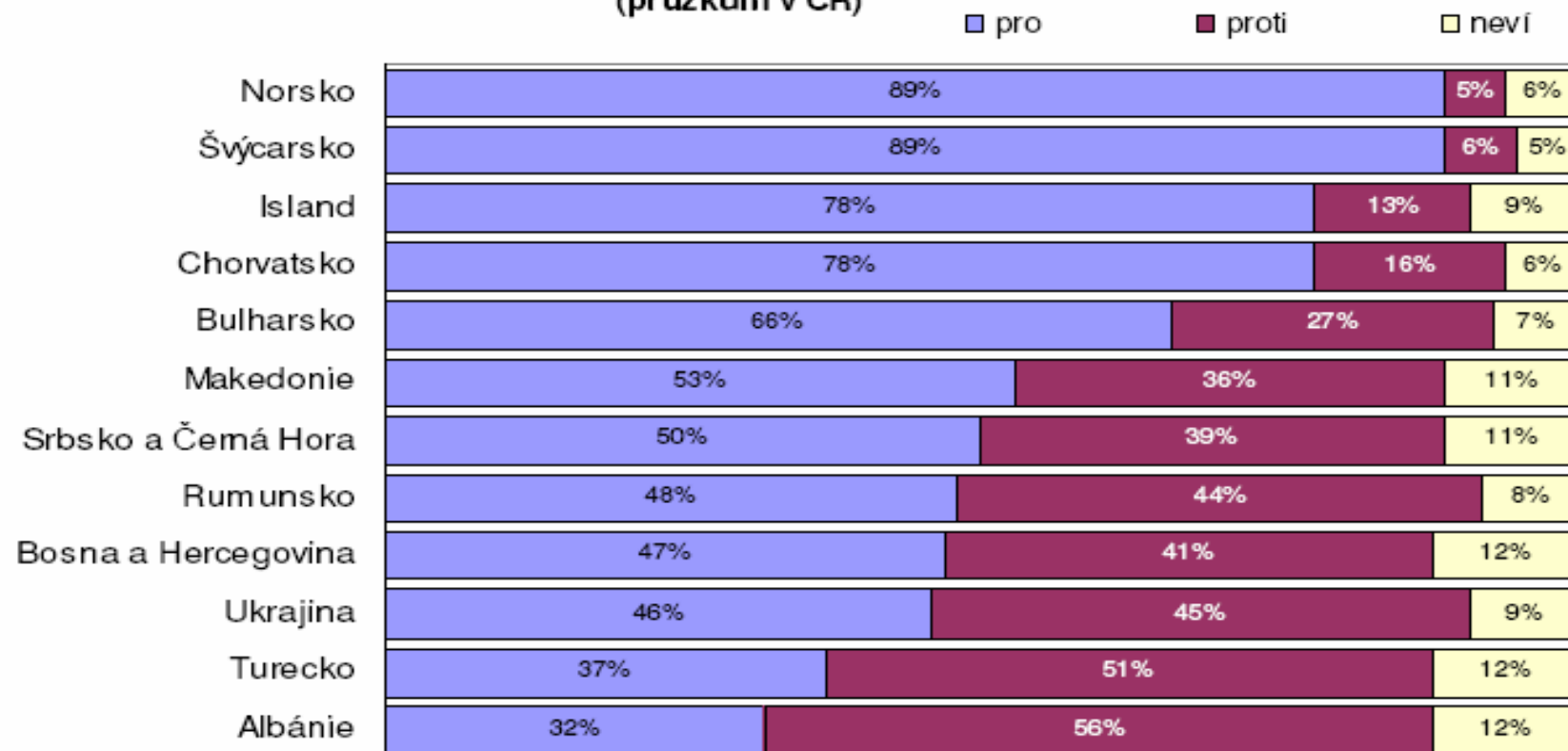
Podpora dalšího rozšíření EU

<i>For each of the following countries, would you be in favour or against it becoming part of the European Union in the future?</i>	EB63	
	Sp. 2005	
	EU15	NMS10
	In favour	In favour
Switzerland	76%	87%
Norway	77%	85%
Iceland	69%	76%
Croatia	48%	72%
Bulgaria	46%	70%
Romania	43%	58%
Ukraine	41%	66%
The Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM)	40%	57%
Bosnia and Herzegovina	39%	56%
Serbia and Montenegro	38%	54%
Albania	33%	47%
Turkey	32%	48%

- Zdroj: Eurobarometr 63.4

Veřejné mínění - ČR

Jste pro rozšíření EU o následující země?
(průzkum v ČR)

- Zdroj: Eurobarometr 63. Národní zpráva za ČR.

Veřejné mínění - ČR

	ČR	EU25	EU15	NČS 10
Švýcarsko	89 %	78 %	76 %	87 %
Norsko	89 %	78 %	77 %	85 %
Island	78 %	70 %	69 %	76 %
Chorvatsko	78 %	52 %	48 %	72 %
Bulharsko	66 %	50 %	46 %	70 %
Rumunsko	48 %	45 %	43 %	58 %
Ukrajina	46 %	45 %	41 %	66 %
Makedonie	53 %	43 %	40 %	57 %
Bosna a Hercegovina	47 %	42 %	39 %	56 %
Srbsko a Černá Hora	50 %	40 %	38 %	54 %
Albánie	32 %	36 %	33 %	47 %
Turecko	37 %	35 %	32 %	48 %

- Zdroj: Eurobarometr 63. Národní zpráva za ČR.